

Butlletí d'informació municipal
Ajuntament de Navàs

La Plaça /46

ESTIU 2018

Fem via amb nous projectes

*Casal Sant Genís, Residència i
Passeig de Circumval·lació en el
punt de mira*

Economia

4 Un pressupost de
8 milions

Joventut

7 La gran aventura del
Virus Jove

Festes

9 Preparant la millor
Festa Major

Projectant el futur.

Editorial

Jaume Casals i Ció

Alcalde

Estem al mig de l'estiu, l'últim d'aquesta legislatura. És temps de seguir programant activitats i gestionant serveis, al mateix temps que també planifiquem projectes de futur. Parlem de projectes, que en alguns casos els veurem fets realitat ben aviat, en d'altres veurem com s'inicien i en d'altres estan preparats per iniciar-se i n'haurem posat els fonaments. N'hi ha un parell, la museïtzació de la Pallissa i la reforma de l'Escorxador, que ja fa temps, massa temps, que en parlem i encara no veuen la llum, ara mateix estan en mans del Consell Comarcal. Un altre projecte que també fa temps que tenim assignat però encara està pendent d'execució per part de la Diputació de Barcelona és una caldera de biomassa de 500Kw a l'Eix que ens permetrà insistir en l'estalvi energètic i el treball amb energies renovables. Quan estigueu llegint la revista ja haurem fet la compra del Casal Sant Genís, però ara faltaria fer la reforma, que ja tenim projectada però mancaria executar-la tot intentant causar el mínim de molèsties a les entitats que utilitzen aquest espai. També està preparat el projecte d'ampliació de la Residència d'Avis, per ampliar la sala de dependents i posar-hi un altre ascensor. Uns altres projectes que aniran a cavall entre el 2018 i el 2019 seran els que acabeu escollint amb els pressupostos participatius. Pensant en el futur, ja hem iniciat la compra fraccionada i sense interessos

de diversos terrenys del Carrer Torrent i Carretera de Castellet que serviran per finalitzar aquell tram del Passeig Circumval·lació. Hi ha altres obres que estem pendents que des de Diputació les executin com són la proposta definitiva per la carretera de Gaià, de la qual aquest estiu n'arreglaran el pont. Un altre camí que es va endarrerint són les Vies Blaves que faran més atractius l'entorn dels dos rius del nostre municipi. El que sí que veureu ben aviat és l'asfaltat d'un tram important de la carretera de Berga. Hi ha molts altres projectes que no són grans obres però que tenim clar que dibuixen el futur del nostre municipi, des de l'OMPLE, el XALAR, el treball per la Sobirania Alimentària i l'eficiència energètica, la potenciació de la participació, el Pla Local de Seguretat Viària i moltes més àrees i activitats. Per tot això i més us recomano que dediqueu uns minuts a llegir La plaça i entre molts altres temes conèixer una mica més a fons l'estat de l'economia municipal amb l'endrega i planificació de futur per disminuir els efectes de les famoses sentències que ens han anat condicionant el dia a dia, és per això que pensem en el dia de demà, projectem el futur.

També podríem parlar de la justícia i la injustícia, però també ho deixarem per més endavant. Com veieu, tot són promeses de futur, comencem a semblar polítics...

A Navàs, tu ets el protagonista!
Deixa't veure!
Fes-te escoltar!

<http://laveudenavas.navas.cat>
a/e laveudenavas@msn.com

<http://canaln.navas.cat>
a/e canaln@navas.cat

Edita Ajuntament de Navàs (Plaça Ajuntament, 8 - 08670 Navàs) - Tel. 938 390 022 navas@navas.cat
Disseny i maquetació Bagués Disseny Impressió Imprintsa Tiratge 3.000 exemplars
Dipòsit legal B-42828-2011 Versió digital disponible a www.navas.cat

Més informació a: www.navàs.cat

 @AjuntamentNavas

 /AjuntamentNavas

El manteniment és un tema recurrent però necessari. La brigada municipal dedica gran part del seu temps a aquestes tasques.

Tenir el poble endreçat

Però sempre calen actuacions externes per tenir el poble endreçat, com per exemple el reasfaltat de la carretera de Berga, que costarà uns 40.000€. L'any vinent es farà una segona fase.

S'han fet i es faran actuacions als parcs infantils, al Skate parc, a les escoles, a Palà, a Castelladral, al Mujal, etc.

Les obres de clavegueram són com l'ovella negra del manteniment, ningú les vol fer perquè no es veuen i valen molts diners, però són molt necessàries. Ara mateix s'estan realitzant diverses actuacions, després de fer una diagnosi al sistema de clavegueram a través de càmeres, que van detectar possibles defectes. Unes inspeccions que es continuen fent fins a tenir cada centímetre del clavegueram comprovat. A més, cal afegir que al tenir el servei d'aigua municipalitzat, quan s'han de fer

obres en algun carrer s'aprofita per renovar, si cal, la instal·lació d'aigua i això ens beneficia a tothom. No oblidem el personal de jardineria que fan una feina i que dia a dia, i sense productes químics, porten a ratlla tots els arbres i gespes del poble, que no són poques. Un altre tema són les "males herbes", aquelles plantes que contra tot adversitat aconsegueixen néixer i créixer en un tros de formigó. Tot i aquesta capacitat de supervivència, resulta que molesten i s'han de treure, i això suposa un esforç més. Aquest any, però, s'han descontrolat una mica per culpa o gràcies a les pluges que hem tingut, i el fet de no utilitzar herbicides cancerígens com el glifosat, no hi ha ajudat. Per solucionar el problema s'han contractat unes persones que no n'han deixat ni una i no descartem ampliar el servei de neteja viària per fer aquesta feina i poder actuar millor en futures ocasions.

Millores a la piscina

Enguany s'han fet diversos arranjaments i millores a les piscines exteriors de l'Alzineta per tal de poder gaudir la temporada de bany com cal. S'han substituït algunes de les rajoles de les piscines per unes de noves. També s'han reparat les dutxes i s'ha restaurat el mur de totxanes que estaven deteriorades. S'han pintat les portes d'accés de l'entrada principal de l'Alzineta i les d'accés a dutxes i vestidors.

A la vegada, i com a novetats, s'han fet millores en l'accés des de l'Eix habilitant un passadís amb un terra de peces de plàstic blau que fa més bona imatge i sobretot una millora significativa en la higiene del sol de la piscina d'hivern que cal travessar per accedir a les piscines d'estiu. Aquest passadís, a més, queda separat de la piscina gran interior per unes tanques que donen seguretat i delimiten l'espai de pas de l'espai dels nedadors.

S'ha habilitat també una nova porta baixa i ample per a l'accés de cotxets i cadires de rodes al costat del torn d'accés i sortida des de l'Alzineta.

També s'ha instal·lat una cadira per accés a minusvàlids a la piscina gran exterior que se suma a la que ja tenim instal·lada tot l'any a la piscina interior.

El pressupost d'enguany arriba fins a la xifra de 8.088.195,41€, que representa un augment del 9,01% (668.594,37€) respecte l'any passat. Aquest augment ve donat, sobretot, perquè en presentar el pressupost tan tard ja hi hem contemplat diversos ingressos de subvencions per projectes que hem presentat, i també s'hi inclouen un seguit d'inversions vinculades a les meses de concertació de la Diputació de Barcelona i que també vénen subvencionades (una part de la compra del Casal Sant Genís, diverses actuacions de manteniment i diversos contractes laborals).

8.088.195,41€

Aquest és el pressupost de l'any 2018

P/
4

També provoca un augment del conjunt pressupost el fet que s'hi contempla la urbanització del carreró de Can Cols, valorada en 150000€, dels quals el 90% li posen els propietaris i el 10% l'ajuntament.

En el cas de les subvencions de Diputació, haguéssim pogut optar per intentar fer alguna actuació amb els 105000€ que ens tocaven, però vistes les limitacions que posa el govern espanyol a l'hora de contractar personal, hem optat per utilitzar aquests diners per mantenir diversos contractes laborals en un seguit d'àrees que considerem estratègiques i que tenen un retorn més important a nivell municipal que una obra de poc abast.

A nivell de personal hi ha la voluntat de convocar diverses places que

han quedat o quedaran vacants per jubilació (cap de l'OAC i arquitecte municipal).

A nivell municipal hi ha una manca greu de funcionaris, que a part de l'afectació a les condicions dels treballadors també impedeix i complica la realització de processos selectius ja que s'haurien d'utilitzar les mateixes persones que a més pertanyen a àrees estratègiques. Amb la voluntat de corregir aquesta manca tenim la intenció de convocar tres places d'administratiu funcionari, però resulta que altra vegada una llei del govern espanyol no es permet convocar aquestes places aquest any i en un únic procés, per estalviar temps i costos. Diuen que només es pot convocar una plaça d'administrativa que va

quedar vacant l'any passat, i pel que fa a les jubilacions d'enguany, també ens diuen que les hauriem de cobrir interinament, o sigui fer un procés perquè hi hagi persones en aquestes places, però sense que passin a ser funcionaris, que és la voluntat manifesta de l'equip de govern. Lleis absurdes pensades només per ciutats grans.

Pel que fa al deute, cal diferenciar entre els crèdits demanats a entitats financeres i els que hem demanat a institucions públiques:

En el cas dels crèdits demanats a entitats financeres, volem fer esment en el crèdit d'import més petit (312000€), el qual va ser demanat l'any 2014 i té un interès més elevat, tot i això en aquell moment la Diputació de Barcelona va assumir pagar-nos una part important dels interessos que acabaria representant aquest crèdit, que a més és a 10 anys i que per molt que vulguem no el po-

UN ALTRE TEMA A DESTACAR DEL PRESSUPOST I QUE CREIEM QUE L'HEM D'INFORMAR ÉS EL DE L'ESTAT DEL PAGAMENT DELS DEUTES, BÀSICAMENT VINCULAT A LES SENTÈNCIES.

1.- AMB ENTITATS FINANCERES

ANY FORMALITZACIÓ	TIPUS / EXP.DGPF	ENTITAT DEL CRÈDIT	DESTÍ	% INTERES
2014	préstec	Banc de Sabadell (Diputació de Barcelona)	Sentència terrenys cementiri	3,4190%
2015	préstec	La Caixa	Sentència terrenys piscina	0,9310%
2016	préstec	La Caixa	Sentència terrenys Sant Jordi	0,6780%
			Altres	

dem anul·lar. Sincerament, no entenem massa el sentit de l'operació per part de la Diputació de Barcelona, tot i que a l'Ajuntament ens anava força bé aquest crèdit per esponjar deute, però ens queda el gust agredolç de veure que s'està pagant un interès massa elevat. Com a ajuntament és una bona operació i com a Diputació creiem que no, i totes dues institucions tenim la responsabilitat de treballar amb diner públic.

Cal destacar també els dos crèdits restants que vam negociar des de l'ajuntament i que un d'ells (1.560.785,74€) també és a tornar en 10 anys i amb un interès força més baix que l'anterior. Del primer que us comentàvem encara falten per pagar 216.640,32€, enguany en pagarem 27.876,73 i també pagarem 7057,7€ d'interessos, en el cas del 2n crèdit demanat es pot veure que encara falten per pagar 1.248.628,60€, enguany en pagarem 156.078,57€ i també pagarem 11.645,73€. En proporció amb el volum del crèdit es veu que aquí ja paguem molt menys d'interessos. I aquesta rebaixa encara és més accentuada en el tercer crèdit (774.239,81€) que té un interès més baix i que és a tornar en 5 anys. Encara falten per pagar 619.391,85, enguany en paguem 154.847,96 i 4.199,48€ en interessos.

En resum, a inici d'any devíem 2.084.660,77€ en tres crèdits a bancs, enguany reduïrem aquesta xifra en 338.803,26€ i pagarem un total de 22.881,91€ en interessos.

El conjunt de les sentències pujava una mica més de 5,2 milions d'euros, i tenia uns interessos bastant besties, ara mateix la situació està força controlada i esponjada en el temps, amb uns imports més reduïts i a un

interès més baix. Però com veieu encara es deuen 2 milions d'euros als bancs. El 2020 ja hi haurà algun crèdit que s'haurà reduït a zero, però tant el primer com el segon se n'anirà reduint l'import però s'acabaran de pagar el 2023 i 2024.

Segurament pensareu que l'ajuntament s'ha endeutat a molt llarg termini, però realment ho ha fet amb uns interessos força baixos, i per exemple enguany es pot dir que destinarem 360.000€ a tornar aquests crèdits.

Com hem comentat una mica més amunt, l'ajuntament també té demanats uns crèdits al sector públic que mica en mica també es van tornant, i enguany dedicarem 79.652,45€ a pagar aquests crèdits. D'aquests crèdits n'hi ha un de l'any 2009 que va servir per pagar la gespa artificial del Camp de Futbol i després n'hi ha quatre més de 175.000€ que els vam demanar a Diputació i els quals es tornen amb 10 anys i sense interessos. Els dos darrers anys no hem demanat cap altre crèdit i justament el que hem fet ha sigut liquidar de cop dos altres crèdits (pistes de pàdel i asfaltat del passeig) que hi havia amb entitats financeres i que estaven a un interès força més elevat (5%), en pagar-los de cop (160.000€ aproximadament) ens hem estalviat els interessos. Creiem que hi ha una bona endreça a nivell econòmic.

Al mateix temps hem iniciat una nova modalitat de compra que és el pagament aplaçat sense interessos, i aquesta fórmula l'hem utilitzat per arribar a un acord amb pagaments a 8 i 10 anys pels veïns de la zona que s'ha de transformar en un tram del passeig circumval·lació al costat del carrer Torrent i la carretera de Castellet. D'aquesta manera s'arriba

a un acord satisfactori per les dues parts en un punt problemàtic de la planificació urbanística. Un altre element que hem resolt amb un pagament aplaçat a 4 anys ha sigut als terrenys de davant de l'escorxadador que tampoc eren de propietat municipal. I també quan surti la revista, hi ha molts números que ja haguem signat la compra del Casal Sant Genís per 300.000€, amb pagaments a 9 anys i sense interessos.

INVERSIONS

De ben segur, que us haurem atabalat amb els números i del pressupost en podríem parlar molta més estona, i de fet amb els pressupostos participatius ja expliquem algunes partides concretes del pressupost, amb la voluntat de transparència i que el conjunt de la població cada cop sigui més conscient de com s'utilitzen els diners a l'ajuntament. Dir-vos que pel que fa a pressupostos participatius hi tornem a destinar 150.000€ per l'any 2018 i pel 2019, i aquesta vegada votareu per les dues anualitats, per tant val la pena participar-hi.

Entrant estrictament en l'apartat d'inversions, hi ha previstos 705.611,65€. Les grans obres recauen en la inversió en xarxa de clavegueram, renovació de la xarxa d'aigua i la part d'enguany de les compres aplaçades que us hem comentat anteriorment. A la Residència també s'hi faran diverses inversions i, de fet, també estem pendents de fer-hi una remodelació més grossa. Pel que fa a urbanització de carrers enguany d'entrada farem el carreró de Can Cols i més endavant es faran els carrers Alcalde Serra i Valldeperes amb els quals també es va arribar a un acord amb el veïnat mitjançant un procés participatiu.

Una cosa és el pressupost que hem aprovat ara i l'altra són algunes actuacions que estan pendents d'iniciar-se com la reforma de l'escorxadador i la museïtzació de la Pallissa, que esperem que aquesta tardor el Consell Comarcal n'iniciï les obres. I l'obra grossa, la reforma del Casal Sant Genís ja us l'explicarem més endavant.

IMPORT PRÉSTEC	DEUTE VIU PRÉSTEC	AMORTITZACIÓ	INTERESSOS
312.000,00 €	216.640,32 €	27.876,73 €	7.057,7 €
1.560.785,74 €	1.248.628,60 €	156.078,57 €	11.624,73 €
774.239,81 €	619.391,85 €	154.847,96 €	4.199,48 €
2.647.025,55 €	2.084.660,77 €	338.803,26 €	22.881,91 €

Canviar la percepció que tenim dels nostres veïns d'origen divers

Agustí Serra i del conseller d'Acció Social del Consell Comarcal del Bages, Alberto Marañón, que va lliurar un certificat als assistents per la seva implicació en el projecte.

Unes seixantena de persones, de Sant Joan, Navàs, Sallent, Navarcles i Sant Fruitós, amb edats diverses, origen, orientació sexual i diversitats funcionals van donar suport a la trobada.

La posada en comú de les experiències viscudes i el fet de compartir-les, van posar de manifest amb quina facilitat es pot canviar la percepció que tenim dels nostres veïns a qui coneixem poc i no hi tenim contacte per motius culturals o socials.

Navàs acull la cloenda de «Vincles per la Diversitat»

Aprendre a conviure en la diversitat és l'objectiu de la campanya «Vincles per la Diversitat», que ha impulsat el Consell Comarcal del Bages, amb la col·laboració de cinc municipis, entre els quals hi ha Navàs.

La cohesió de la societat civil i el seu origen plural ha estat sacsejada amb diverses activitats per tal de

fomentar la descoberta i el coneixement mutu.

L'acte de cloenda d'aquesta campanya es va fer a Navàs, al Club d'Avis, amb jocs, projecció de vídeos i tallers interactius que van ajudar a aprofundir en els treballs realitzats prèviament a cada municipi.

L'acte de benvinguda a les cinc delegacions bagenques va anar a càrrec del regidor de Drets Socials,

PI/
6

En/femme

La regidoria de Drets Socials continua la seva aposta per la igualtat de gènere i els moviments d'alliberament sexual. Una de les activitats realitzades aquest mes de juny va ser la projecció del documental «en/femme», d'Alba Barbé i Serra, que el va venir a presentar personalment a la sala d'actes de la Biblioteca de Navàs.

El documental explica la vida d'un petit local o refugi per a l'anònimat que practiquen el cross-dres-

sing o pràctica travesti, a la ciutat de Barcelona, amb persones que els hi agrada vestir-se de dona.

«Moonlight»

El cicle de Cinema a la Fresca va començar el 28 de juny amb la projecció de la pel·lícula «Moonlight», que tracta el tema de com afrontar l'homosexualitat. La projecció va ser acompanyada per un debat/entrevista amb Cristian Casals, que va explicar la seva pròpia vivència en la transformació de gènere.

Mostra intercultural

A Navàs fa 14 anys que se celebra la Festa de la Interculturalitat, amb persones d'origens diversos. Enguany hi ha hagut algunes novetats, com la projecció d'una pel·lícula dins la programació de Cinema a la fresca, a l'espai obert de les piscines de l'Alzineta. «Las tortugas también vuelan» és un documental sobre un camp de refugiats al Kurdistan iraquí.

El plat fort de la festa és va fer el dissabte 7 de juliol amb el festival de danses i la degustació de plats de diferents cultures.

El tast de productes i menjars va posar el sabor exòtic de les diferents ètnies: marroquina, índia, romanesa, sudamericana i catalana.

Ja ha arribat el Virus 2018!

PI/
7

Una any més la Plaça de l'Ajuntament torna a omplir-se de nens i nenes amb ganes de passar-ho d'allò més bé durant l'estiu.

El Virus ofereix activitats de lleure, esport, sortides, jocs, bivacs i un munt d'aventures que cada dia comparteixen més de 250 nens i nenes. Enguany, les inscripcions al Virus han estat diferents ja que s'han portat a terme telemàticament. Aquest fet ha portat alguns entrebancs però en general tota la població s'hi ha adaptat molt bé, us volem donar les gràcies per l'esforç i la paciència que ha suposat. De cara el proper any mirarem de crear un nou espai web per facilitar les inscripcions.

També, des de fa dos anys, des de l'Ajuntament es promou una borsa de monitors que classificats segons un barem de punts, entren a treballar durant l'estiu al Virus. Cada any ens ajuden a tirar endavant més de 25 nois i noies.

Tots aquests nens i nenes amb els seus monitors no seria possible organitzar-ho sense un bon coordinador, enguany s'estrena l'Ivan Crespo agafant el relleu de la Clara Obradors a qui volem donar les gràcies per tots aquests anys d'ajuda

i també encoratjar l'Ivan en aquesta nova etapa, amb ell estem 100% segurs que el Virus anirà molt bé.

El Virus 2018 està organitzat pel Consell Esportiu del Bages amb la col·laboració de l'Ajuntament de Navàs.

Una fira reeixida

La 86a edició de la Fira de Primavera va entomar amb èxit els canvis que volen millorar el conjunt de l'esdeveniment. L'equip de govern municipal vol agrair la col·laboració, consell i participació de diferents empreses i comerços de Navàs i de tots els paradistes en general. La fira no hauria estat un èxit sense l'esforç de tots i totes, així que moltes gràcies.

Ara estem treballant en la preparació de la Fira de Tardor, on de ben segur consolidarem l'espai gastronòmic del Tastaentorn i la fira d'artesanía.

La pagesia, cap a nous horitzons

P/
8

Ara farà un any que l'Ajuntament conjuntament amb l'Associació Arran de Terra (eines per a la dinamització local agroecològica) van engegar tot un procés participatiu amb el conjunt de la pagesia del municipi.

En els inicis es va començar entrevistant a diverses persones que representaven cada un dels sectors productius de la producció primària de Navàs i algunes informadores clau de la situació de la pagesia, un total d'unes 15 persones. Amb els continguts de les entrevistes i l'anàlisi de dades estadístiques sobre la situació del sector i dades sociodemogràfiques generals del municipi, es va poder elaborar un informe titulat: "Diagnosi tècnica del sector primari a Navàs. Reptes i potencialitats per la transició agroecològica" (*). Aquest va ser debatut i acabat d'aprovar en una sessió participativa que vam celebrar el mes de desembre de l'any passat, a l'Alberg de Castelladral i en acabat vam poder gaudir d'una bona degustació de productes del territori.

A partir d'aquesta sessió participativa, es van prioritzar quines serien les línies d'actuació o els reptes més importants i urgents per

resoldre. Aquests reptes van ser els d'adquirir més formació sobre els mètodes i pràctiques de la Producció Agrària Ecològica i posar en funcionament un servei integral d'assessorament i acompanyament a la pagesia del municipi. A més, hi vam afegir un tercer repte més centrat en millorar la qualitat de vida als nuclis rurals del municipi, un treball que assumeix el propi Ajuntament de millorar els diferents serveis de l'aigua, les carreteres i les telecomunicacions. La proposta d'afrontar aquests reptes i desenvolupar-ne les accions concretes a cada repte, es van discutir en una altra sessió participativa que vam fer el passat mes de març.

Respecte al primer dels reptes, ja hem realitzat dues de les tres activitats previstes.

La primera d'elles va ser fer una jornada de formació on vam convidar

una experta en sòls agrícoles del Projecte Lluerna (gestionat per l'Associació L'Era), un productor ecològic en cultius extensius (cereals, llegums, farratges, etc.), al gerent de la Cooperativa de Salellas especialitzada en la producció i distribució de pinsos i farines ecològiques, i a un productor ecològic de vedella. Aquesta jornada es va celebrar el passat mes d'abril i hi van assistir gairebé 30 persones. La segona de les activitats va ser organitzar una visita a un productor ecològic de cultius extensius a la zona de Vicfred (Sant Guim de la Plana). En aquesta visita vam aprendre l'experiència d'un productor que ja fa 11 anys que es dedica a la producció ecològica. Podreu trobar, a la web i a les xarxes socials de l'Ajuntament, un vídeo amb el resum de la visita. La tercera de les activitats la realitzarem el proper mes d'octubre i anirem a visitar dues granges de producció ecològica, una de porcí i l'altre de boví de carn.

El segon dels reptes, s'està realitzant a l'ombra amb molta feina de despatx. Estem definint com podria funcionar aquest Servei Integral d'Assessorament i Acompanyament a la pagesia, definint en quines àrees donarà suport (producció, gestions administratives, ajuts...), com es finançarà perquè serà un servei completament gratuït per als participants, i un llarg etcètera de tasques que ens cal definir. A més, estem contemplant, juntament amb d'altres entitats del territori, que aquest servei pugui cobrir un territori més ampli que no pas solament el municipal. Tot un repte que tenim per davant i que replicarà els models impulsats en d'altres municipis, com Cardedeu, o d'altres territoris, com el Montserratí. Si tot avança segons el previst, a la tardor engegarem uns primers mesos de prova pilot del servei i de cara al 2019 engegarem el Servei Integral d'Acompanyament i Assessorament a la Pagesia.

(*). Podreu trobar l'informe penjat a la notícia amb el mateix títol a la web de l'Ajuntament o demanant-lo a sobiranes@navas.cat

Èxit rotund en la 3a edició del Concurs de Relats Breus

Ja fa tres anys que fruit d'una proposta dels pressupostos participatius, des de la Regidoria de Cultura es fomenten les lletres a través del Concurs de Relats Breus. Enguany la participació ha batut tots els rècords i hem rebut un total de 134 originals provinents d'arreu dels Països Catalans i, fins i tot, un del Japó. Ara serà el torn del jurat que tindrà les vacances d'estiu per llegir-se tots els relats i emetre un veredict que es farà públic durant la tardor.

Renovació de la pàgina web municipal

Des de fa uns mesos s'està treballant intensament per renovar de dalt a baix la pàgina web municipal (www.navas.cat), per tal de fer-la més visual i accessible. A més, s'aprofitarà la nova pàgina web per millorar en l'àmbit de la transparència.

Festa de l'Esport 2018

La Festa de l'Esport ha reconegut la tasca de jugadors i entitats, com el capità del Breogan Salva Arco, el nedador Ferran Torreblanca, l'equip de futbol del pre benjamí del CE Navàs, els Veterans del CB Navàs, el CEN de Navàs, a Manel Cantero pels seus 25 anys a Navàs i a Magí Suau, Climent Fàbrega i Jaume Vidal per haver contribuït ara fa 50 anys a l'ascens a primera divisió del CB Manresa.

Arriba la millor Festa Major de la Catalunya Central

Amb la voluntat de continuar essent una de les festes majors més ben valorades i participatives de les nostres contrades, esdevenint cada cop més una cita ineludible per persones de totes les edats, la Regidoria de Festes i la Comifest ja tenen a punt tota la programació de la Festa Major d'enguany.

A més dels actes tradicionals com la Proclamació del Pubillatge, el dissabte 25, o els Balls de Festa Major, el diumenge al matí, enguany s'han volgut potenciar els espais que quedaven buits d'actes, com els matins o algunes tardes, amb l'objectiu que hi hagi activitats durant tot el dia, en diferents espais, alguns de nous, i per a totes les edats. I com no pot ser d'una altra manera, cada nit hi haurà concerts per als més joves, destacant l'actuació de Dr. Calypso (en el que serà l'última vegada que els podem veure al nostre poble ja que estan cele-

La Festa Major es durà a terme del 22 al 28 d'agost

brant la seva última gira), Esne Beltza (d'Euskal Herria), Sixtus o els romans Banda Bassotti (que faran l'únic concert de l'estiu a Catalunya), entre d'altres. Enguany també hem apostat per millorar la qualitat musical dels grups mal anomenats «per la gent gran» i hem apostat per portar quartets i també l'Orquestra Girasol.

D'entre els actes per a tots els públics, volem destacar l'actuació d'en Mag Lari, el reconegut showman i mag portarà el seu espectacle el diumenge 26. Està previst que a mitjans d'agost rebreu el programa de la Festa Major, on podreu veure tots els actes que hem preparat per fer de la nostra Festa Major la millor de la Catalunya Central.

La formació que no falti

Degut a la gran acceptació que va tenir el darrer curs de Carretons Elevadors, organitzat per l'OMPLE, hem decidit tornar-lo a fer aquest cop incorporant més hores i teoria sobre gestió de magatzems. L'Autoescola Font serà l'encarregada de gestionar aquesta formació.

Des de l'OMPLE i l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, vam organitzar una formació per tal d'ajudar a emprenedors/es, comerços i empreses a entendre millor la gestió fiscal, laboral i mercantil dels seus projectes.

També s'ha fet una nova edició del «Cafè de l'autònom» al Restaurant Jumi adreçat a emprenedors/es, comerços i empreses degut a l'entrada en vigor de la nova Llei de Protecció de Dades de caràcter personal.

La cooperativa d'alumnes de 4t d'ESO de l'IE Sant Jordi de Navàs, El Drac Bar, tanca el curs amb una immillorable acceptació. Drac Bar és el nom de la cantina a través de la qual els alumnes s'enfronten a una experiència de gestionar un negoci, treballar en equip i aplicar els coneixements adquirits.

Canvis en l'equip de govern

El fins ara regidor de Món Rural, Turisme i Governació, el palanès Gerard Masegú Blanch, ha renunciat a l'acta per motius laborals i familiars, en haver rebut una oferta de feina que li feia impracticable la conciliació entre la seva nova feina, les tasques de les regidories que

portava i la seva família.

Masegú deixa com a bagatge la unió dels nuclis a través de diferents activitats i iniciatives per ajudar a fer més propers els més de 80km2 de municipi; també ha tingut cura dels camins i del patrimoni, la conservació dels boscos, la recuperació de la memòria pagesa o la redescoberta d'indrets incomparables per aprofundir i millorar la nostra oferta turística. Per altra banda, des de l'àrea de Governació, cal destacar que sempre ha vetllat per la prevenció i l'actuació immediata en cas d'emergència, coordinant tots els agents socials impli-

cats; volem destacar també que ha deixat preparat el Pla Local de Seguretat Viària, que busca fer un municipi més segur per vianants i vehicles.

En substitució d'en Gerard, ha pres possessió com a nova regidora l'Anna Rubio Funes (CUP), diplomada amb l'especialitat d'Educació Infantil, Primària i Educació Física, a més de tenir estudis de Psicologia i Art. L'Anna, implicada en entitats i centres relacionats amb l'esport, fa més de 15 anys que fa de mestra a l'Institut-Escola Sant Jordi, feina que compaginarà amb les regidories de Comunicació i Turisme.

P/10

Comença el projecte de música comunitària a Navàs

El passat mes de febrer va començar a l'Institut Escola Sant Jordi i al Col·legi Sant Josep un projecte de música comunitària juntament amb l'Escola Municipal de Música Josep Maria Castella.

Aquest projecte pretén que tots els nens i nenes puguin tenir accés a la realització d'una tipologia de pràctica musical que complementi l'assignatura de música que ja realitzen a l'escola de primària i que, a la vegada, els aporti una possibilitat de practicar la música per tal de potenciar les seves competències i també el fet de tenir

noves oportunitats educatives i culturals.

La proposta que des de la Regidoria d'Educació de Navàs i des de la pròpia Escola de Música es fa, és la d'ensenyar música a alumnes de cycle mitjà de les dues escoles de primària del poble, concretament a través dels instruments de corda, formant una petita orques-

tra a cada grup classe.

L'activitat es porta a terme un dia a la setmana amb un professor de l'Escola Municipal de Música, Edu Freixa, juntament amb la professora de l'escola primària.

Esperem que aquest projecte pugui anar creixent, any a any, i que cada cop hi puguin participar més alumnes.

35è Premi Flama per a l'Escola de Música Mestre Josep Maria Castella

En motiu de la Festa Nacional dels Països Catalans, el passat 24 de juny, l'Escola de Música Mestre Josep Maria Castella va rebre el Premi Flama, en un acte organitzat per l'Agrupació Sardanista i amb la col·laboració de l'Ajuntament de Navàs.

El veredicte del premi es va fer públic a mitjans de maig, després que els

membres del jurat seleccionats per l'Agrupació Sardanista, valoressin les diferents propostes presentades per les entitats del poble. D'entre totes, van creure mereixedora del premi a l'Escola de Música, tot valorant el treball que es fa per proporcionar una educació musical d'alt valor pedagògic, social i humanístic, i per formar musicalment persones de totes les edats.

A més, es va destacar la història de l'escola, que va néixer el 1998, amb 74 alumnes i 2 professors (en Joan Vidal i en Pep Puig), i que ara, vint anys després, compta amb uns 250 alumnes matriculats i 15 docents que han impulsat programes musicals eclèctics com els Concerts d'Hivern, i s'ha convertit en un dels principals ambaixadors culturals de Navàs a l'exterior.

Recentment, formacions musicals de l'escola han actuat des del mercat setmanal, fins al Cantaxics, el festival europeu de Sneek (a Holanda), amb l'orquestra, la jazz band i un dels combos, o al festival Simfònic. Sens dubte, un guardó ben merescut!

Curs gratuït de manipuladors d'aliments

L'Ajuntament de Navàs i la Diputació de Barcelona han programat un curs gratuït d'Higiene alimentària i Manipuladors d'Aliments a càrrec de Josep Roselló, tècnic de seguretat alimentària.

El curs va dirigit a professionals i manipuladors d'aliments d'establiments comercials i de restauració de Navàs i persones en situació d'atur. El curs es farà el dimarts 18 de setembre de 10:30 a 13:30 a la Sala d'Actes de la Biblioteca.

Inscripcions:

Mireia Chavarria: 938 390 022
chavarriabm@navas.cat

Uriel Montesinos:
omple@navas.cat

Ja tenim els nous representants del Pubillatge

En una edició en què es van presentar 13 joves, una de les més participatives dels últims anys, i després de valorar l'examen escrit i oral per part de la regidoria de Cultura, el pubillatge del 2017 i diferents entitats del poble, el pubillatge del 2018 recau en:

Anna Riera Casals (pubilla), Berta Besa Romera (primera dama), Maria Vidal Escudé (segona dama), Jordi Busquets Conangla (hereu), Jordi Deig Pérez (primer fadrí) i Iu Morral Moltó (segon fadrí).

molta sort i encerts en aquesta nova etapa!

Fent poble

Moltes gràcies, Albert!

Volem dedicar aquest número de La Plaça a l'Albert Obradors Sellarés, que s'ha jubilat recentment després de tota una vida dedicada al nostre poble, primer fent tasques de direcció a la Residència i durant els últims anys com a cap de l'OAC de l'Ajuntament. L'Albert, de tracte afable, sempre s'ha caracteritzat per fer el millor pel poble, col·laborant i ajudant en tot allò que se li demanava, així que de ben segur el trobarem a faltar. Gaudeix de la jubilació, te l'has ben merescuda!

Cal Serra

L'establiment de Cal Serra ha estat reconegut per la seva oferta saludable de plats cuinats. El reconeixement públic prové de l'Agència de la Salut Pública de Catalunya.

Pre-Benjamí de futbol

L'equip de futbol pre-benjamí del C. E. Navàs ha fet una temporada molt regular i gràcies al seu talent s'ha proclamat Campió de Lliga. La celebració va tenir una cercavila per Navàs, com és mereixen els grans equips.

Jana Torreblanca

La nedadora navassenca Jana Torreblanca Catalan ha culminat una bona temporada, amb el Club Natació Minorisa: 3a de Catalunya en 100 crol, 2a de Catalunya en 4x100 estils i un registre històric en 100 metres lliures 00:59:52.

Marc Guitart

El preparador físic Marc Guitart Trench, des de fa uns anys a l'equip juvenil del F. C. Barcelona, ha guanyat la Lliga de Campions Juvenil Europea i ha estat promocionat com a preparador de l'equip filiar, el Barça B, que juga a la segona divisió B.

Maria Solanich Ballús

La Maria Solanich Ballús fa 105 anys que va néixer i li podríem donar el títol honorífic d'àvia de tots els navassencs i navassenques. Viu a casa, té el cap ben clar, llegeix, fa mitja i ha celebrat amb il·lusió el seu aniversari, amb la seva família.

"El Filaborres"

L'AAVV Amics de Castelladral, en el marc de la Festa Major, van fer un homenatge a Isidre Soler "Filaborres", del qual en destaca una auca que fa un retrat de la seva vida i una manera de viure a pagès que ja és història.

Salva Arco a l'ACB

Salva Arco Frias, el capità de l'equip de bàsquet Breogán Cafés Candela, ha estat un dels artífex de l'ascens a l'ACB de l'equip galleg, destacant com a jugador més valorat (MVP) i com a cinc inicials. En la vessant social, cal destacar que Salva Arco ha donat suport a la investigació de malalties rares com la MEF2C.

50 anys de l'ascens a l'ACB

Tres navassencs han celebrat el 50è Aniversari de l'ascens a primera divisió del Bàsquet Manresa: Climent Fàbrega, Jaume Vidal i Magí Suau que n'era el capità. La festa es va fer al pavelló del Nou Congost en un dels darrers partits de la lliga LEB d'Or.

Navàs-Sant Boi

La 37a Cursa del Llobregat, Navàs-Sant Boi, amb 120 ciclistes, la van guanyar amb autoritat els ciclistes Pau Miquel de l'equip Turismo Villanúa i Josep Miquel Canet de la Peña Ciclista Beniopa. Són 111 km, puntuables pel Copa d'Espanya júnior.

Patrimoni vitivinícola

Impressionant redescoberta del nostre patrimoni vitivinícola als costers de Vilafresca. Encantadors en Jaume i Ramon Coromines, autors del llibre sobre aquest patrimoni, la Maria Estruch, i l'Isidre i en Gerard Vinyas. Una tasca de valor incalculable recuperar el nostre paisatge i la nostra història. Hem pogut tastar els vins de Vinyas d'Empremta en un indret singular de Vilafresca.

Manuela Martínez

La veterana corredora navassenca Manuela Martínez de l'Avinent Manresa, ha fet un doblet de bronze, en els 12èns Campionats d'Europa Masters que s'han fet a Madrid.

Fira de l'aprenentatge

L'IE Sant Jordi vam fer la "I Fira de l'aprenentatge", inaugurada per l'alumnat de 4t de primària amb un concert de violins dirigit per l'Eduard Freixa. Hi havia 17 estands. També vam inaugurar el foodtruck, construït pels alumnes de 4t d'ESO i que serà la nostra cantina. Aquesta fira és fruit de molt del treball fet durant tot el curs 2017/18, perquè al nostre centre ens agrada obrir les portes i fer-vos participants del nostre dia a dia compartint amb tothom el que aprenem.

Cucharrera Quads

Cucharrera Quads ha preparat dos buggys Can-am per participar al campionat de Catalunya de Rallis de terra, en la categoria de UTV- Side by Side.

La primera cursa es va disputar el passat 12 de maig a Bellpuig. Ferran Fornells amb el seu copilot, Ricard Simó, tots dos de Navàs, i Jesús Cucharrera amb el seu copilot Pau de las Heras, van fer un bon resultat quedant 1r i 2n respectivament en la categoria de UTV i 3 i 4 escratx.

Drogodependències

L'EDN va afrontar el debat sobre les drogodependències en el marc de la IV Jornada d'Integració Social. Un tema molt present en la nostra societat i dels que més preocupa a les famílies.

Un inicial i esporàdic consum recreatiu, associat a sortir de festa, va ser apuntat com a factor de risc. La lluita contra l'addicció passa per la: confiança, bona comunicació i negociació, saber escollir els moments oportuns per parlar-ne, cooperar i tolerar la discrepància.

Let's clean up Europe

Col·legi Sant Josep participa en la campanya europea "Let's clean up Europe" a la zona de Cal Forcada.

Els alumnes del cicle superior han recollit 15'9 quilos de brossa a la vora del riu. Han separat la brossa en plàstic, paper, vidre i rebuig. El producte recollit en més quantitat i volum ha estat el plàstic, darrere del vidre, el paper i el rebuig.

Veterans BAB

L'equip de veterans del CB Navàs (BAB) han quedat primers de la fase regular i segons a la final. Jordi Caballol ha estat el màxim encistellador i Marc Peraire l'MVP.

El primer equip del CB Navàs, ha tancat temporada amb un destacat quart lloc, que li va donar dret a jugar les fases d'ascens a Copa Catalana.

Festes Majors

Els dies 21 i 22 de juliol se celebren les festes majors de Palà de Torroella i Sant Cugat del Racó. Els actes són organitzats pels veïns. A Navàs el Barri de la Bonavista celebra la 20a Revetlla de Sant Jaume.

Donada la quantitat d'actes que genera la riquesa i vitalitat del món associatiu navassenc, no ens ha estat possible reflectir totes les activitats realitzades al municipi durant aquest període, malgrat que totes són importants.

Podeu ampliar la informació al web municipal: www.navas.cat

PSC

Els representants del PSC de Navàs han declinat participar en aquest número de La Plaça.

NI PIM, NI PAM, NI POUM

Falta menys d'un any per tornar a tenir eleccions municipals... i a NAVÀS encara no tenim definit el POUM del poble i això que el partit de la CUP governa amb majoria absoluta!!!!

El Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) és una norma de gran importància, que ordena urbanísticament el poble i el seu terme municipal i dissenya el seu desenvolupament i creixement futurs.

El POUM fa previsions i estableix regulacions en matèries que afecten d'una manera o d'una altra tots els veïns del poble: ordenació dels espais públics (carrers, places, etc.) i de les construccions, habitatge, infraestructures, equipaments públics (escoles, centres de salut...), patrimoni arquitectònic, mobilitat, espais lliures i zones verdes i protecció del medi natural. Classifica les diverses parts del terme municipal en sòl urbà, urbanitzable (apte per a la seva transformació en sòl urbà) i no urbanitzable (que no pot ser urbanitzat i ha de gaudir d'una protecció especial), i estableix els usos i les activitats que es poden dur a terme en cadascun d'ells.

Des de el PDeCAT creiem que s'ha perdut i molt el temps, dons en l'anterior legislatura que governava CUP i ERC, per un tema de competències amb el regidor d'Urbanisme ja es va quedar tot aturat o diguem "aparcats". Amb la majoria absoluta dels de la CUP al govern, només era qüestió de parlar amb els propietaris per la nova ordenació i arribar a signar i tancar els convenis amb els propietaris afectats. Temps de dedicació i treball per part del regidor responsable d'Urbanisme i de tot l'equip de govern, que no ha estat l'adequat veient el resultat.

Després de 7 anys, quatre anys amb el govern compartit CUP i ERC i els mes de 3 anys que la CUP porta en aquesta legislatura no han donat ni per poder presentar en el plaç (termini) que tocava la tercera aprovació INICIAL del POUM i a ben esgotat totes les prorrogues i aplaçaments possibles... a Navàs a partir del 07 de JUNY del 2018 tornem anar amb les Normes Subsidiàries (Norma Antiga) en temes d'Urbanisme.

Bona FESTA MAJOR i BON ESTIU a tothom!!!!

Salvador Busquets, reelegit alcaldable d'ERC Navàs

L'assemblea d'ERC Navàs del dijous 3 de maig va decidir per unanimitat situar de número 1 Salvador Busquets a la llista dels republicans de cara als comicis municipals de la primavera del 2019. Busquets repetirà al capdavant de la formació, que ja va liderar en les eleccions del 2014, quan Esquerra va aconseguir el segon lloc amb 3 regidors, juntament amb Joan Bertran i Hortènsia Font, tots tres actualment a l'oposició.

Els militants i simpatitzants que formem «La Fraternitat» tenim clar l'objectiu per al 2019: accedir a l'alcaldia, i és per això que farem possible que Busquets capitanegi la llista més oberta i preparada que mai s'hagi fet al municipi, amb molta renovació de noms i amb experiència i innovació a parts iguals. Ja fa unes quantes setmanes, doncs, que s'ha iniciat la composició de la llista electoral i es treballa de valent per tornar a formar part de l'equip de govern, com en la penúltima legislatura, quan el nostre municipi va experimentar el gran canvi polític de les darreres dècades.

Salvador Busquets i Gubianas, de 54 anys, és casat i té dues filles, i és una cara molt coneguda al poble, ja que ha col·laborat i col·labora en diferents entitats de Navàs: Agrupament Escolta Ali-Bei, Formador de Caps Escoltes (FOCA), Balls de Cascavells, Nans i Gegants, Cavalcada dels Reis, Coral Nova, l'Agrupació Sardanista de Navàs, Centre Excursionista de Navàs, AMPA del Col·legi Sant Jordi (on en fou president 8 anys), monitor de cursos prematrimonials del Bisbat de Solsona, Navàs per la Independència (Nxi-ANC), etc. Busquets és diplomad en Ciències Empresarials per la UAB, especialitzat en Finances, i ha treballat com a responsable de l'àrea administrativa en diferents empreses de la comarca del Berguedà i del Bages.

Durant aquests deu mesos mal comptats que resten per a les eleccions municipals, des d'Esquerra us anirem informant de la llista definitiva de persones i del nostre projecte polític per a Navàs. Esperem que sigui del vostre interès.

Llibertat presos polítics, retorn als exiliats i llarga vida a la República Catalana!

ERC Navàs «La Fraternitat»

No parem per vacances

El temps passa ràpid i al girar la cantonada ja tindrem el final de legislatura a tocar, però tot i així estem consolidant i engegant projectes per tal que es puguin realitzar en les millors condicions, siguin quins siguin els resultats de les eleccions. Nosaltres optarem a la reelecció per tal de capitanejar el que ara fa 7 anys i 2 mesos semblava impensable: transparència, participació, recollida Porta a Porta, eixugar el deute, municipalitzar serveis, apostar per la Sobirania Alimentària, canviar a les energies renovables i buscar l'eficiència energètica, ser pioners en memòria històrica, escoltar els més joves i també els més grans, entre altres... i potser el més important, fer que l'Ajuntament no sigui un organisme tancat i inaccessible, obrint portes i finestres i escoltant totes i cada una de les opinions.

Continuem treballant, amb més empena que mai, perquè tenim a l'horitzó projectes engrescadors i il·lusionants com la instal·lació de la caldera de biomassa a l'EIX, en el que suposarà un estalvi energètic importantíssim, la compra i remodelació del Casal Sant Genís, la rehabilitació de l'Escorxadador, la reconversió de la Pallissa de Castelladral com a centre d'interpretació de la lluna, l'ampliació de la Residència, el reasfaltat de la Carretera de Berga, el Pla Local de Seguretat Viària, el Consell de la Gent Gran o el Consell d'Infants i el Consell Municipal d'Educació... per anomenar-ne alguns. I tot plegat ho tirarem endavant malgrat els rumors que ens volen desestabilitzar però ens fan més forts, malgrat la judicialització política, malgrat els impediments burocràtics, malgrat tots els malgrats... nosaltres seguim, seguirem perquè sempre tenim gent disposada a donar part del seu temps per construir un municipi millor. Una abraçada, Geral! Molta sort, Anna!

Els consells de guerra van ser l'eina que va utilitzar el règim franquista per jutjar totes aquelles persones que es van oposar a l'aixecament militar i que defensaven la República i el Govern del Front Popular.

Les noies de Palà del Socors Roig Internacional davant de la Casa de l'Amo de la colònia. Imatge: Arxiu del Grup de Recerca de Palà de Torroella.

16

A Navàs, l'any 1936 hi vivien 3701 persones, i sabem que a 76 se'ls va obrir algun procediment judicial. En total es van celebrar 56 judicis, dels quals només dos van acabar en absolució, i només en 18 casos no es va celebrar consell de guerra.

Un viatge a França, quatre mesos de presó

De les 56 persones de Navàs que van passar per jurisdicció militar, onze van ser dones, i d'aquestes volem destacar-ne vuit, que tenen una història en comú:

Són vuit dones que van acabar empresonades per haver anat a veure els seus marits i familiars reclosos en camps de concentració francesos. Van ser tres viatges diferents durant la primavera i l'estiu de 1939, i totes van fer el viatge a peu des de Navàs. Quan van tornar, totes van ser denunciades per veïns, detingudes i portades a la presó de dones de Manresa i Barcelona, acusades de derrotisme i espionatge.

El primer viatge el van fer Teresa Escayola Bacardit, Ramona Garriga i una altra dona de Puig-Reig. Teresa Escayola havia nascut a Navàs l'any 1918, treballava de teixidora i era militant de la CNT. Van iniciar el camí a finals d'abril, a través de Vic, Sant Joan de les Abadesses, Camprodon i Molló. L'objectiu del viatge era veure el company de la Teresa, però tot i així no ho van aconseguir, i van haver

de tornar novament a Navàs.

El segon viatge el van protagonitzar també tres dones: Montserrat Altarriba Òrrit, amb dues amigues, Salvadora Gómez Baladia i Filomena Orriols Badia. La Montserrat havia nascut a Puig-Reig el 1909, encara que en el moment dels fets era veïna de Navàs. Tenia 30 anys i la seva ocupació era mestressa de casa, i no tenia cap afiliació política. La Salvadora havia nascut a Barcelona el 1904, però en el moment dels fets era veïna de Navàs. La seva ocupació també era la de mestressa de casa, i tampoc tenia cap afiliació política. La Filomena havia nascut a Avià el 1913. Era veïna de Navàs, treballava de teixidora, i tampoc se li reconeix cap afiliació política.

Van emprendre el viatge al mes de maig, a través de Vic, Sant Joan de les Abadesses i Molló. Totes tres tenien familiars en el camp de concentració de Barcarès. La Montserrat hi tenia el seu marit, Josep Molins Trasserra, antic regidor republicà. La Salvadora hi tenia el cunyat i li portava roba,

menjar i vuitanta pessetes, i també els avals per tal de treure'l del camp. La Filomena també tenia el marit reclos al mateix camp. Tot i així, només van aconseguir trobar el marit de la Montserrat.

Finalment, l'últim viatge es va realitzar a principis de juny, en aquest cas fent camí cap a Figueres i la Jonquera, travessant els Pirineus. Aquest viatge va ser protagonitzat per Maria Artigas Triola i Antonia Mayordomo.

Maria Artigas havia nascut a Tuixén el 1908, encara que la seva família era de Cal Piano del Muga. En el moment de la detenció tenia 31 anys, treballava de teixidora i era militant de la UGT. Maria Artigas estava casada amb Ramon Sala Besa, alcalde de Navàs de 1936 a 1938, per ERC, i finalment assassinat al camp de Güssen, el 29 de gener de 1942.

Tant Ramon Sala com el marit d'Antonia Mayordomo, estaven reclosos al camp de concentració d'Adge. En aquest cas, les dues van aconseguir trobar els seus marits, van passar la nit amb ells, i l'endemà de seguida van agafar el camí de tornada.

Encara que se'ls va obrir consell de guerra a totes, finalment en cap dels casos es va acabar de celebrar. Totes van ser posades en llibertat el novembre del 39, després d'haver estat quatre mesos a la presó.

Font: llibre "Silencis. República, Guerra Civil i repressió Franquista"